

Dames, heren,

Een minister van Defensie is zich elke dag bewust van de ontwikkelingen in de wereld. Deze ontwikkelingen dwingen hem voortdurend na te denken over de rol die de krijgsmacht speelt en zou moeten spelen. Elke dag moeten keuzen worden gemaakt, elke dag wordt beleid ontwikkeld en uitgevoerd. Ik ben daarom graag ingegaan op de uitnodiging om in deze stimulerende academische omgeving met u van gedachten te wisselen.

Er is mij gevraagd te spreken over vredesoperaties. Het eerste dat ik dacht toen ik dit hoorde was: die term gebruiken we niet meer. De Nederlandse krijgsmacht heeft in het verleden deelgenomen aan verschillende vormen van vredesoperaties. UNMEE voor het monitoren van de grens tussen Ethiopië en Eritrea, UNPROFOR

in Bosnië, UNAVEM in Angola. Maar het karakter van missies is veranderd. Na monitormissies, kwamen missies zoals in Kosovo. In Kosovo werd militair ingrijpen gevolgd door een meer klassieke vredesoperatie waarbij ook wederopbouwactiviteiten worden uitgevoerd. Dat is nu weer anders. In Afghanistan doen we nu alles tegelijk: militair ingrijpen, klassieke vredesoperaties, opbouwen, reconstructie. Het onderscheid tussen een hoog en een laag geweldsniveau werd een papieren werkelijkheid in een omgeving waar opbouwen en vechten zo dicht bij elkaar liggen.

U hoort, er is voldoende stof tot nadenken en voldoende om over te spreken. Mijn presentatie zal niet zozeer gaan over vredesmissies, maar over de rol die de Nederlandse krijgsmacht naar mijn mening kan vervullen om een bijdrage te leveren aan internationale vrede en veiligheid.

Allereerst wil ik ingaan op de ontwikkeling die de krijgsmacht heeft doorgemaakt. Vervolgens wil ik met u van gedachte wisselen over het type conflict waar we als Defensie mee te maken krijgen. Daarna zal ik ingaan op de wijze waarop we hier in de praktijk mee omgaan en ik zal me hierbij richten op Afghanistan. Ik hoop dan ook dat u aan het einde een duidelijk beeld heeft van wat wij beogen met de inzet van de krijgsmacht en vanuit welke motieven dat gebeurt.

(Transformatie krijgsmacht)

Maar om bij het begin te beginnen: Het zijn boeiende tijden voor iedereen die in veiligheidsvraagstukken is geïnteresseerd en voor iedereen die zich als afgeleide daarvan in defensievraagstukken verdiept. De Koude Oorlog ligt echt achter ons en met de gebeurtenissen van 11 september 2001 vers in ons geheugen, leeft het besef eens te meer dat interne en

externe veiligheid onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden.

In 1993 werd onder leiding van Relus ter Beek een fundamentele koerswijziging voor Defensie ingezet. De krijgsmacht werd omgevormd van een betrekkelijk omvangrijk dienstplichtigenleger tot een kleinere krijgsmacht die inmiddels behoort tot de modernste ter wereld, met professioneel, gemotiveerd personeel dat kan beschikken over het beste materiaal. Een krijgsmacht die vrijwel volledig inzetbaar is en wereldwijd kan worden ingezet in dienst van vrede en veiligheid. Met brede maatschappelijke steun is de afgelopen jaren aanhoudend een groot beroep op de krijgsmacht gedaan. De missie in Afghanistan is in veel opzichten de uitdrukking van de ontwikkeling die de krijgsmacht de afgelopen vijftien jaar heeft doorgemaakt. Het werk in Afghanistan laat zien waar en hoe Nederland in de internationale

politiek verantwoordelijkheid kan dragen en dit ook doet.

Deze ontwikkeling is nog niet voltooid. Het versterken van de expeditionaire capaciteiten heeft ook de komende periode prioriteit. De Nederlandse krijgsmacht moet snel, doeltreffend en flexibel kunnen optreden. Daarom zal worden geïnvesteerd in het verder versterken van het optreden in netwerken en het versterken van de inlichtingenketen. Ook zal een permanent gezamenlijk hoofdkwartier worden ingericht waardoor operaties nog beter kunnen worden aangestuurd.

Het expeditionaire vermogen heeft overigens betrekking op de hele krijgsmacht, dus niet alleen op dat deel dat is uitgezonden. De inzet in Afghanistan dreigde ten koste te gaan van het opleiden en gereedstellen in Nederland. Materieel dat in Afghanistan wordt ingezet, kan

immers niet worden gebruikt voor het opleiden van mensen in Nederland. U zult eerdaags merken dat het kabinet hiervoor geld zal vrijmaken.

Maar er wordt niet alleen geïnvesteerd in het expeditionaire vermogen. Mensen vormen de kern van de krijgsmacht. Werving en behoud van personeel zijn de komende periode nadrukkelijk de prioriteiten in het personeelsbeleid. In deze kabinetsperiode zal een flexibel personeelsysteem worden ingevoerd dat beter aansluit bij de behoefte van de krijgsmacht en de wensen van het personeel. Daarnaast blijkt schaars personeel in een aantal gevallen een knelpunt voor de inzetbaarheid van wapensystemen. Door gerichte personele versterkingen wordt bijvoorbeeld de inzetbaarheid van gevechtshelikopters groter.

(Type conflict)

Het veiligheidspolitieke speelveld en de ontwikkeling die de Westerse krijgsmachten hebben doorgemaakt, is treffend beschreven door de Britse generaal en voormalig plaatsvervangend opperbevelhebber van de Navo, sir Rupert Smith.

Sir Rupert Smith spreekt van een paradigmaverschuiving van het klassieke type interstatelijke oorlog naar wat hij noemt War amongst the people. Dit is het overheersende conflicttype dat zich na de Koude Oorlog heeft voorgedaan. De strijd wordt niet uitgevochten op het slagveld, maar tussen de mensen. En de vijand beproeft niet onze militaire kracht, maar onze politieke wil. We hoeven hiervoor maar te kijken naar de aanslagen in Madrid in 2004. Aanslagen die werden opgeëist door moslimextremisten die zeiden ze te hebben gepleegd namens Al-Qaida wegens de aanwezigheid van Spaanse militairen in Irak. De

aanslagen werden vlak voor de Spaanse verkiezingen gepleegd en zijn waarschijnlijk van grote invloed geweest op de uitslag. Zapatero lag voor de aanslagen nog achter in de peilingen. Hij won echter de verkiezingen. Na zijn overtuigende verkiezingsoverwinning, hield hij woord bij daad en trok de Spaanse troepen terug uit Irak.

Het belangrijkste doel van crisisbeheersingsoperaties is volgens Rupert Smith niet de militaire overwinning, maar het scheppen van voorwaarden voor een politiek proces met staatsvorming als kern. Het doel van de operaties is het assisteren van de civiele autoriteiten bij de opbouw van hun land.

Daarvoor is capaciteitsopbouw nodig die de overheid in staat stelt een minimale orde te handhaven.

Deze elementen uit het gedachtegoed van Smith illustreren dat een uitsluitend militair antwoord in

het huidige type conflicten niet volstaat. Om ter plaatse steun van de bevolking te krijgen is een *comprehensive approach* nodig waarin diplomatie, ontwikkelingssamenwerking en defensie de handen ineen slaan. Naar mijn idee verwoordt Smith in zijn boek datgene waar wij in de praktijk mee bezig zijn. Ik zal dit illustreren aan de hand van de Nederlandse activiteiten in Afghanistan.

(Afghanistan –comprehensive approach)

Nederland is sinds 2006 actief in de Afghaanse provincie Uruzgan. We werken daar als onderdeel van de International Security Assistance Force (ISAF). Nederlandse militairen werken zij aan zij met vertegenwoordigers van civiele organisaties en met collega's van Buitenlandse Zaken en Ontwikkelingssamenwerking. In Afghanistan gaat het immers niet alleen om veiligheid, maar ook om de opbouw van lokaal bestuur, van de

economie en van een juridisch systeem.

Samenwerking en coördinatie van de activiteiten zijn hierbij essentieel. Daarom zijn medewerkers van Buitenlandse Zaken en van Ontwikkelingssamenwerking in de staf van de militaire commandant in Uruzgan ondergebracht.

Ik onderken bovendien de toegevoegde waarde van de deskundigheid van andere departementen. Zo was onlangs een hoge ambtenaar van het ministerie van Binnenlandse Zaken in Afghanistan in het kader van het politieplan voor Uruzgan waaraan wordt gewerkt. Ook levert Binnenlandse Zaken een expert op het gebied van *counter narcotics*. Ik vind dit een belangrijke ontwikkeling en ook andere ministeries zouden meer expeditionair moeten worden. Er is veel werk op het gebied van landbouw, onderwijs en de opbouw van de economie.

In de verlengde missie, dus na augustus 2008, zal de civiele bezetting van het *Provincial Reconstruction Team (PRT)* verder worden uitgebreid. Wederopbouw is uiteindelijk geen taak voor militairen maar voor specialisten. Dit strookt volledig met het motto 'militair waar noodzakelijk, civiel waar mogelijk'. De komende jaren moet de ontwikkeling van Uruzgan verder gestalte krijgen en daarvoor is een intensivering van de wederopbouwinspanningen door civiele instanties en specialisten noodzakelijk.

De geïntegreerde, nationale samenwerking geldt ook voor de samenwerking tussen internationale organisaties. De VN, de Navo en de EU werken in Afghanistan. Ze hebben elk hun eigen missie en opdrachten, maar zijn voor het bereiken van resultaat uiteindelijk van elkaar afhankelijk. De EU is begonnen met het opleiden van Afghaanse politiemensen. Dit gebeurt nu nog op beperkte schaal, maar zal op termijn worden uitgebreid.

Het coördineren van de inspanningen van verschillende actoren is een gecompliceerd maar essentieel proces, waarin de EU-politiemissie toegevoegde waarde heeft.

(opbouw veiligheidsorganisaties)

De opbouw van de Afghaanse veiligheidsorganisaties heeft prioriteit. Als de Afghanen zelf voor hun veiligheid kunnen zorgen, zijn daar immers geen internationale organisaties meer voor nodig. De groei van het Afghaanse leger gaat sneller dan gepland. Inmiddels zijn al meer dan 1700 Afghaanse militairen in Uruzgan aanwezig. Zij werken mee in operaties, voeren patrouilles uit en bemannen *checkpoints*.

(politieke wil)

Onze opbouw- en trainingsinspanningen in Uruzgan beginnen vruchten af te werpen. De veiligheidssituatie blijft echter zorgelijk. Ook de afgelopen weken is dit weer pijnlijk duidelijk geworden. Een tegenstander speelt niet in op je sterke, maar op je kwetsbare kanten. De Taliban vermijden grootschalige confrontaties met ISAF-troepen, want die kunnen ze niet winnen. In plaats daarvan proberen ze de Afghaanse- en ISAF-militairen te hinderen door de inzet van geïmproviseerde explosieven en van zelfmoordenaars en door het leggen van hinderlagen. De tegenstander tracht het vertrouwen van de bevolking in de Afghaanse overheid en in ISAF te ondermijnen, door de indruk te wekken dat deze niet in staat zijn veiligheid te bieden.

Zestien Nederlandse militairen zijn om het leven gekomen tijdens de uitvoering van hun belangrijke werk. Hun namen staan in mijn

geheugen gegrift. Mijn gedachten zijn bij hen die zij achterlieten. Ook zijn Nederlandse militairen gewond geraakt door geïmproviseerde explosieven. De frontlinie is overal en nergens. Dit leidt tot dilemma's. Zo proberen we met onze aanwezigheid de bevolking vóór ons te winnen, bijvoorbeeld door zo ongepantserd mogelijk en waar het kan te voet te patrouilleren. Deze vorm van openheid kan echter ten koste gaan van de veiligheid van onze eigen militairen. Contact met de bevolking is echter essentieel voor het succes van de missie. Alleen door je actief onder de bevolking te begeven, kan vooruitgang worden geboekt. Dat betekent dat je risico's neemt. Onze militairen zijn zich terdege bewust van de noodzaak om op deze manier op te treden.

Laat me voorop stellen dat Defensie er alles aan doet om slachtoffers te voorkomen. Laat me vervolgen met de opmerking dat we de

onvermijdelijke gevaren accepteren die ons werk met zich brengt.

Mondialisering betekent voor een land als Nederland dat vrijwel alle bedreigingen die zich in onze samenleving voordoen een internationale dimensie hebben. Samen met onze bondgenoten moeten wij daarom meer dan voorheen op de problemen af voordat zij bij ons komen.

Mondialisering betekent ook dat wij ons het lot van andere wereldburgers meer aantrekken. Het beginsel van *responsibility to protect* is aanvaard tijdens de VN-top in 2005. Dit brengt met zich mee dat we in concrete situaties bereid moeten zijn te handelen.

Wij moeten bereid zijn risico's te lopen in het belang van de gezamenlijke veiligheid. Daarom doen we mee aan missies die onder zeer

moeilijke omstandigheden worden uitgevoerd. En daarbij gelden de oude wetten nog steeds. Zoals de vorige Commandant der Strijdkrachten bij een lezing van de NGIZ verwoordde: *'It's not a test of power, it's a test of will'*. Conflicten beproeven ons karakter als samenleving. Ook voor crisisbeheersingsoperaties die ver weg worden uitgevoerd geldt dat zij de kern van onze samenlevingen treffen. Het operatiegebied ligt weliswaar in Afghanistan, maar het raakt ook de Nederlandse bevolking. Dus ondanks de moeilijkheden blijven de militairen professioneel en vastberaden hun missie uitvoeren in de overtuiging dat ze een belangrijke bijdrage leveren aan het stabiliseren en de opbouw van Afghanistan en zo aan de veiligheid in Nederland.

(Toekomst)

Ik begon mijn verhaal met de vraag wat voor krijgsmacht we nodig hebben en ben uitgebreid ingegaan op de uitdagingen waarmee we in Afghanistan worden geconfronteerd. Maar is Afghanistan nu het model voor de toekomst? Ja en Nee. Voor een belangrijk deel wel, maar tegelijkertijd moeten we rekening houden met klassieke conflicttypen en nieuwe risico's. De lijst van veiligheidsrisico's uit het rapport van het High Level Panel van de VN uit 2004 en onze Nationale Veiligheidsstrategie uit 2006 is lang. Ik noem er een aantal: de veiligheidsrisico's en dreigingen die verbonden zijn aan falende staten, energievoorzieningszekerheid, digitale kwetsbaarheid, klimaatverandering. Niet elk risico is een bedreiging, maar we moeten alert zijn.

De vraag is welke rol Defensie bij al deze dreigingen zal spelen. Buiten kijf staat wat mij betreft dat Defensie ook in de toekomst een

heleboel tegelijk moet kunnen. Een krijgsmacht met flexibel personeel, dat in staat is andere krijgsmachten op te leiden en te trainen, en dat in staat is te leren van ervaringen. Onze krijgsmacht moet ver buiten Nederland kunnen opereren terwijl zij tegelijkertijd een belangrijke binnenlandse veiligheidstaak heeft.

Hiervoor is vanaf de jaren negentig stapsgewijs een transformatie ingezet. Dit laat zien dat we als Defensie de juiste keuzen hebben gemaakt en we zullen dat in de toekomst moeten blijven doen.

U zou kunnen concluderen dat we als Nederland op het gebied van Defensie op de juiste koers liggen en dat er weinig meer te wensen valt. Dat beeld is niet helemaal correct: mijn wensenlijst bevat bijvoorbeeld een nog betere samenwerking tussen internationale organisaties in een operatie. Wat onze eigen defensieorganisatie betreft zullen nieuwe ontwikkelingen en de

lessen die we dagelijks leren uit onze operaties ongetwijfeld leiden tot verdere aanpassingen. Ik zie in dat verband uit naar de resultaten van de Verkenningen die onlangs van start zijn gegaan en die eind 2009 worden voltooid. Het kabinet meent dat er aanleiding is te onderzoeken hoe het niveau van defensiebestedingen zich op de langere termijn verhoudt tot het ambitieniveau en de afspraken in Navo-verband. Daarmee beoog ik een goed beargumenteerd antwoord te geven op de vraag hoe de expeditionaire ontwikkeling en inzet van onze krijgsmacht budgettair kan worden opgevangen.

Zoals ik vandaag uiteen heb gezet beschikt Nederland over een inzetbare en kwalitatief hoogwaardige krijgsmacht die belangrijk werk verricht. Het is in ieders belang dit zo te houden.

Ik dank u voor uw aandacht.